

Metodická příručka Kyberšikana

Obsah

Otázky 1. – 2. třída.....	2
Dílňičky 1. – 2. třída	3
Ruka bezpečí 1. – 2. třída	4
Malé divadlo 1. – 3. třída.....	5
Otázky 3. – 4. třída.....	6
Petr z Minecraftu 3. – 4. třída	7
Youtuberka Katka 3. – 5. třída	8
Otázky 5. – 6. třída.....	9
Modelové situace 5. – 6. třída	10
Jakub a Martin 5. – 7. třída.....	11
Skutečný příběh Marie 6. – 7. třída	12
Otázky 7. – 9. třída.....	13
Bonzák hrdina 7. – 9. třída.....	14
Panelová diskuze 8. – 9. třída	15
Druhy šikany 8. – 9. třída.....	16
Upevnění tematického celku 9. třída	17
Grafický plakát – 4. hodina	18

Otázky 1. – 2. třída

Název aktivity	Otázky
Věk	1. – 2. třída
Cíl	Žáci rozpoznají různé podoby kyberšikany.
Časová náročnost	10 – 15 minut
Aktivita	<p>Lektor popisuje situace. Žáci se rozhodují, zda se jedná o kyberšikanu nebo ne. Kdo si myslí že ANO, stoupne si k oknu a kdo si myslí že NE, stoupne si ke dveřím. Po každé otázce vyzve lektor žáky, aby odůvodnili svou odpověď a vysvětlí, jak je to správně.</p> <p>Otázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spolužák ti pošle ošklivou SMS zprávu, ve které tě urazí, a pak už to nikdy neudělá. NE, ale to neznamena, že je to správně • Někdo tě tajně svým mobilním telefonem vyfotí, jak sedíš na záchodě. Fotku upraví a rozešle zbytku třídy. ANO • Tvůj nejlepší kamarád ti na YouTube do komentářů napíše: „Ty jsi ale dobytek!“ a doprovodí svou zprávu několika smajlíky. NE, nejde o kyberšikanu, ale o škádlení, kamarádi mohou použít i vulgární výrazy, ale přesto je nevnímají jako ponižující a ubližující – záleží na pocitech • Tvůj spolužák se ti měsíce posmívá za to, že nemáš dobré výsledky ve hře na telefonu, kterou hraješ společně se svými kamarády. ANO • Maminka ti zakázala internet, protože jsi zlobil/a. NE • Tvůj kamarád z Minecraftu ti v zápalu vzteku zničil tvůj domeček, na kterém jsi pracoval několik týdnů. ANO • Každý, kdo používá internet, se může stát obětí kyberšikany. ANO • Kyberšikana může probíhat i bez internetu, třeba přes SMS. ANO • Když mě někdo šikanuje, tak s tím hold nemůžu nic dělat. NE, každá situace má řešení • Od kyberšikany můžu utéct tak, že vypnu internet. NE
Reflexe	Diskuse o tom, co je šikana (projev agrese, opakovaně, dlouhodobě, disrespekt, špatné pocity, cílem je ublížit, ohrožit a zastrašit, síly jsou nevyrovnané, není myšlena z legrace) a co kyberšikana (přes digitální technologie).

Dílňičky 1. – 2. třída

Název aktivity	Dílňičky
Věk	1. – 2. třída
Cíl	Žáci pochopí, jak se chová člověk v reálném a digitálním světě.
Časová náročnost	40 minut
Aktivita	<p>Žáci si necháme vybrat, zda chtějí kreslit nebo sehrát scénku.</p> <p>Ti žáci, kteří si vybrali kreslení mají za úkol nakreslit, co si představí pod šikanou – agresivním jednáním, konfliktem.</p> <p>Ostatní žáky rozdělíme do skupinek (maximálně 4 žáci). Jejich úkolem je sehrát dvě scénky o tom, jak by se neměli, a jak by se naopak měli zachovat k novému spolužákovi, který přišel do jejich třídy.</p>
Reflexe	<p>Nejdříve necháme žáky zahrát scénky.</p> <p>Otázky k diskuzi: Jak se žáci zachovali k novému spolužákovi v první scénce? Bylo jejich chování správné? Proč ne? Co je to šikana? Může být šikana to, co jsme viděli ve scénce? Co je to kyberšikana? V čem se od šikany liší? Jak může šikana ublížit? Jak se asi cítil nový spolužák? Proč to agresori dělali? Jak můžeme šikanu řešit? Jak se žáci zachovali k novému spolužákovi ve druhé scénce? Bylo jejich chování správné? Jak bychom se správně měli k novému spolužákovi zachovat?</p> <p>Následně okomentují své výtvary žáci, kteří kreslili.</p> <p>Otázky k diskuzi: Proč si nakreslil(a) zrovna toto? Co to znamená? Jak na tebe obrázek působí? Hezky, smutně, zle, špatně...? Zažili jste někdy situaci, že jste byli na někoho naštvaní? Zažili jste někdy situaci, že byl někdo naštván na Vás? Jak si takovou situaci řešil? Jak můžeme konflikty v životě řešit?</p> <p>Závěrem diskuze by mělo být sdělení, že pokud se mi něco nelíbí, musím to ihned začít řešit („nelíbí se mi co děláš, chci aby si s tím přestal(a)“).</p>

Ruka bezpečí 1. – 2. třída

Název aktivity	Ruka bezpečí
Věk	1. – 2. třída
Cíl	Žáci pochopí, jak je důležité mít někoho, komu se mohou svěřit, a uvědomí si které osoby z jejich okolí to pro ně jsou.
Časová náročnost	20 – 30 minut
Aktivita	<p>Každý žák si na papír obkreslí svou vlastní dlaň. Do každého prstu napíše jména osob (ideálně dospělých), kterým důvěřuje a kterým by se svěřil s problémem nebo kdyby se cítil ohrožen. Vybrané osoby by měly být s žákem v kontaktu (otec, který žije s jinou rodinou v jiném městě není příliš vhodný).</p> <p>Následně žák přiřadí ke jménům i způsob, jakým by se svěřil (např. máma – doma, babička – telefon). Pokud žák zná telefonní čísla, přiřadí je ke jménům.</p> <p>Následně lektor vybídne žáky k tomu, aby jednotlivé prsty vybarvili barvou (popřípadě označili číslem) podle toho, za kým by zašli jako prvním, jako druhým atd.</p>
Reflexe	<p>Lektor zjišťuje, koho žáci na ruce uvedli jako důvěrné osoby. Vybraný žák přečte osobu ze svého seznamu a ostatní hlasují, zda tuto osobu také uvedli (např. maminku, tatínka, pana učitele).</p> <p>Následuje diskuse o tom, komu dál je možné se svěřit (ředitel, ředitelka, další učitelé ve škole, metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog, trenér, vedoucí kroužku, linka bezpečí atd.). Proč je důležité mít někoho komu mohu důvěřovat? Proč je důležité říct si o pomoc, když to potřebuji?</p> <p>Žáky je nutné informovat, že vybrané osoby mohou kdykoliv kontaktovat a požádat o pomoc. Pokud znají telefonní číslo, mohou jim i kdykoliv zavolat.</p> <p>Žáci si papír odnáší s sebou domů.</p>

Malé divadlo 1. – 3. třída

Název aktivity	Malé divadlo
Věk	1. – 3. třída
Cíl	Žáci pochopí, co je kyberšikana, jak může ubližovat a jak ji řešíme.
Časová náročnost	40 minut
Aktivita	<p>Aktivita je inspirovaná konceptem interaktivního divadla.</p> <p>Lektoři hrají příběh podle scénáře (Příloha č. 1). Během divadelního představení žákům promítáme doprovodnou prezentaci (Příloha č. 2).</p> <p>Tip 1: Lektoři si do telefonu, který v divadelním představení použijí jako kulisu, nahrají prezentaci (Příloha č. 2).</p> <p>Tip 2: Před začátkem se lektoři domluví s přítomným pedagogem nebo šikovným žákem, aby jim během divadelního představení posouval prezentaci (Příloha č. 2). Případně je možné využít prezentér.</p>
Reflexe	<p>Po skončení představení diskutujeme s žáky celý příběh od úplného začátku. Žáci hledají důležité momenty v příběhu, kdy se postavy příběhu dopustily chyb, které nakonec vedly ke kyberšikaně.</p> <p>Žáci se následně snaží vymyslet, jak by se postava měla zachovat jinak, aby ke kyberšikaně nedošlo. Žák, který má nápad, si vyzkouší zahrát danou situaci podle svého návrhu společně s druhým lektorem. Druhý lektor žáka příliš nešetří. Jednu scénku může zahrát i více žáků s různými nápady. Některé nápady žáků nemusí vést ke zlepšení situace, ale i tak žáky vždy pochválíme.</p> <p>Diskusi lze vést pomocí dokumentu (Příloha č. 1). Zeleně vyznačené otázky jsou ty otázky, u kterých se žáci zamyslí, jak by se měly postavy příběhu zachovat jinak a sami si vyzkouší scénku sehrát.</p> <p>Lektor žáky upozorní na věkovou hranici používání sociálních sítí.</p> <p>Závěrem diskuse by mělo být sdělení, jakým způsobem je možné kyberšikanu řešit (neoplácet, pořídit důkazy, zablokovat agresora, svěřit se).</p>

Otázky 3. – 4. třída

Název aktivity	Otázky
Věk	3. – 4. třída
Cíl	Žáci rozpoznají různé podoby kyberšikany.
Časová náročnost	10 – 15 minut
Aktivita	<p>Lektor popisuje situace. Žáci se rozhodují, zda se jedná o kyberšikanu nebo ne. Kdo si myslí že ANO, stoupne si k oknu, a kdo si myslí že NE, stoupne si ke dveřím. Po každé otázce vyzve lektor žáky, aby odůvodnili svou odpověď a vysvětlí, jak je to správně.</p> <p>Otázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spolužák ti pošle ošklivou SMS zprávu, ve které tě urazí, a pak už to nikdy neudělá. NE • Někdo tě tajně svým mobilním telefonem vyfotí, jak sedíš na záchodě. Fotku upraví a rozešle zbytku třídy. ANO • Maminka ti zakázala internet, protože jsi zlobil/a. NE • Tvůj nejlepší kamarád ti na YouTube napíše: „Ty jsi ale dobytek!“ a doprovodí svůj vzkaz několika smajlíky. NE, nejde o kyberšikanu, ale o šikádlení, kamarádi mohou použít i vulgární výrazy, ale přesto je nevnímají jako ponižující a ubližující • Spolužákům jsi předváděl vtipnou scénku, kde paroduješ učitele ze školy. Jedna holka tě u toho, bez tvého vědomí, natočila a nahrála to na YouTube. Celá škola se ti za to směje. ANO • Spolužák o tobě šíří na internetu pomluvu, že kradeš v obchodě. Není to pravda. ANO • Tvůj kamarád z Minecraftu ti v zápalu vzteku zničil tvůj domeček, na kterém jsi pracoval několik týdnů. ANO • Každý, kdo používá internet se může stát obětí kyberšikany. ANO • Kyberšikana může probíhat i bez internetu, třeba po SMS. ANO • Když mě někdo šikanuje, tak s tím hold nemůžu nic dělat. NE, každá situace má řešení • Lidé, kteří šikanují, jsou vždycky inteligentní, protože umí dobře s počítačem. NE, často šikanují lidé málo inteligentní, třeba i kvůli tomu, že mají nějaký osobní problém • Od kyberšikany můžu utéct tak, že vypnu internet. NE
Reflexe	Diskuse o tom, co je šikana (projev agrese, opakovaně, dlouhodobě, disrespekt, špatné pocity, cílem je ublížit, ohrožit a zastrašit, síly jsou nevyrovnané, není myšlena z legrace) a co kyberšikana (přes digitální technologie).

Petr z Minecraftu 3. – 4. třída

Název aktivity	Petr z Minecraftu
Věk	3. – 4. třída
Cíl	Žáci si fenomén kyberšikany spojí s hraním on-line her.
Časová náročnost	30 minut
Aktivita	Žáky rozdělíme do skupinek (maximálně 4 žáci) nebo pracují samostatně. Lektor čte příběh a pokládá otázky (Příloha č. 3). Úkolem žáků je odpovědi na otázky zapsat na papír.
Reflexe	<p>Skupinky postupně prezentují své odpovědi. Všichni diskutují odpovědi ostatních skupin a zamýšlí se nad správným řešením.</p> <p>Doplňující otázky k diskusi: Které osobní údaje jsou na internetu nejvíce zneužitelné a proč? Jakým způsobem je možné chránit si své osobní údaje? Co byste dělali v situaci, kdy byste zjistili, že na internet uniklo video, které je pro vás ponižující – jste na něm zachyceni ve směšné situaci? Používáte YouTube? Kdybyste na YouTube narazili na video, které ponižuje někoho jiného, jak byste se chovali? Jaké hrajete on-line hry? Jak často? Znáte nebo hrajete hru Minecraft? Stalo se vám někdy něco podobného jako Petrovi? Setkali jste se někdy s agresivním chováním ve hře? Jak můžeme takové situace řešit?</p> <p>Lektor seznámí žáky s dalšími projevy kyberšikany v prostředí on-line her (krádež herní postavy nebo předmětu, krádež nebo smazání herního účtu, nadávky a urážky ve skupinovém chatu, vyloučení hráče ze hry atd.).</p> <p>Závěrem diskuse je sdělení, že v prostředí internetu je nutné chránit si své osobní údaje (jméno a příjmení, kontaktní údaje, fotografie a video), protože mohou být zneužity. Žáky je nutné upozornit, že není bezpečné pořizovat vlastních zesměšňujících fotografie a videa.</p>

Youtuberka Katka 3. – 5. třída

Název aktivity	Youtuberka Katka
Věk	3. – 5. třída
Cíl	Žáci si fenomén kyberšikany spojí s fenoménem youtuberství.
Časová náročnost	30 minut
Aktivita	Žáky rozdělíme do skupinek (maximálně 4 žáci) nebo pracují samostatně. Lektor čte příběh a pokládá otázky (Příloha č. 4). Úkolem žáků je odpovědi na otázky zapsat na papír.
Reflexe	<p>Lektor žáky upozorní, že pokud chce člověk natáčet a vytvářet obsah na YouTube musí mu být 15 let.</p> <p>Skupinky postupně prezentují své odpovědi. Všichni diskutují odpovědi ostatních skupin a zamýšlí se nad správným řešením.</p> <p>Doplňující otázky k diskusi: Kdo z vás sleduje YouTube? Jaká videa na YouTube sledujete? Sledujete youtubery? Chtěli byste být jako youtubeři? Proč? Proč asi začala natáčet Katka? Myslíte si, že má youtuberství nějaká pozitiva? Myslíte si, že má youtuberství také nějaká negativa? Jak byste reagovali, kdybyste byli Katkou? Když je někdo na internetu slavný, má pouze své fanoušky, nebo i tzv. hatery? Jak Youtubeři na hatery reagují? Myslíte, že mají z vulgárních nebo nenávistných komentářů radost? Zkoušeli jste někdy natočit video na YouTube?</p> <p>Závěrem diskuse je sdělení, že sláva v prostředí internetu má svoje pozitiva i negativa a že v podstatě každý úspěšný youtuber, streamer nebo influencer má své nepřátele – tzv. hatery.</p>

Otázky 5. – 6. třída

Název aktivity	Otázky
Věk	5. – 6. třída
Cíl	Žáci rozpoznají různé podoby kyberšikany.
Časová náročnost	10 – 15 minut
Aktivita	<p>Lektor popisuje situace. Žáci se rozhodují, zda se jedná o kyberšikanu nebo ne. Kdo si myslí že ANO, stoupne si k oknu, a kdo si myslí že NE, stoupne si ke dveřím. Po každé otázce vyzve lektor žáky, aby odůvodnili svou odpověď a vysvětlí, jak je to správně.</p> <p>Otázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kamarád ti jednou pošle SMS zprávu: “Do školy už se nevracej, hajzle.” Nic víc neudělá. NE, udělal to pouze jednou Spolužákům jsi předváděl vtipnou scénku, kde paroduješ učitele ze školy. Jedna holka tě u toho, bez tvého vědomí, natočila a nahrála to na YouTube. Celá škola se ti za to směje. ANO Zjistíš, že na Instagramu máš svůj falešný profil, který je plný směšných fotografií a příspěvků. Všem ostatním to přijde vtipné, ale ty máš z toho špatný pocit a nelíbí se ti to. ANO Někdo tě tajně svým mobilním telefonem vyfotí, jak sedíš na záchodě. Fotku upraví a rozešle zbytku třídy. ANO Rodiče ti zakázali přístup k počítači, protože si přinesl/a pětku. NE Cizí člověk napsal na tvůj profil: “Nesnáším tě!”. NE, nepoužil nadávky, lidé mají právo vyjadřovat i negativní názory. Spolužáci tě vyhodili z třídního chatu na Messengeru a odmítají tě přidat zpátky. ANO Přijde ti zpráva: “Pošli sem úkol z matiky, jinak tu tvoji nahou fotečku uvidí celá třída, buzno.” ANO Kamarád ti na profil napíše: „Tohle je největší prase a dobytek co znám! SMAJLÍK“ NE, nejde o kyberšikanu, ale o šikání. Kamarádi mohou použít i vulgární výrazy, ale přesto je nevnímají jako ponižující a ubližující – vzájemné síly jsou vyrovnány. Tvůj kamarád z Minecraftu ti v zápalu vzteku zničil tvůj domeček, na kterém jsi pracoval několik týdnů. ANO
Reflexe	Diskuse o tom, co je šikana (projev agrese, opakovaně, dlouhodobě, disrespekt, špatné pocity, cílem je ublížit, ohrozit a zastrašit, síly jsou nevyrovnané, není myšlena z legrace) a co kyberšikana (přes digitální technologie).

Modelové situace 5. – 6. třída

Název aktivity	Modelové situace
Věk	5. – 6. třída
Cíl	Žáci rozpoznají různé podoby kyberšikany a naučí se je řešit.
Časová náročnost	30 – 40 minut
Aktivita	<p>Před programem lektor vybere 3 – 4 příběhy (Příloha č. 5).</p> <p>Žáky rozdělíme do skupinek (maximálně 3 žáci). Každá skupinka dostane vytištěný jeden příběh. Jejich úkolem je odpovědět na otázky z příběhu. Odpovědi si zapisují na čistý papír.</p> <p>Má-li skupinka hotovo, spojí se se skupinkou se stejným příběhem a znovu diskutují odpovědi. Skupinky se spojují tak dlouho, dokud nezbude žádná se stejným příběhem.</p>
Reflexe	<p>Skupinky vyberou svého zástupce řečníka, který přečte příběh a odpoví na otázky. Všichni diskutují výstupy ostatních skupin a zamýšlí se nad správnými odpověďmi.</p> <p>Závěrem diskuse je sdělení, že řešení jakékoliv situace vždy existuje a je důležité zachovat klid, agresi neoplácet, pořídit důkazy, ukončit komunikaci a agresora zablokovat. Následně je důležité se svěřit dospělé osobě (rodič, prarodič, učitel, ředitel/ka, metodik prevence, výchovný poradce, trenér, vedoucí kroužku...) nebo využít pomoci sociálních služeb (NNTB, Linka bezpečí a Dětské krizové centrum).</p> <p>Nápady děti zapisují na papír.</p>

Jakub a Martin 5. – 7. třída

Název aktivity	Jakub a Martin
Věk	5. – 7. třída
Cíl	Žáci pochopí, že je snadné šikanovat a těžké se takovému chování bránit.
Časová náročnost	30 – 40 minut
Aktivita	<p>Žákům přečteme první část příběhu (Příloha č. 6) a rozdělíme je do skupinek (maximálně 4 žáci).</p> <p>Jejich úkolem je domyslet příběh tak, aby se v něm objevila kyberšikana mezi chlapci a příběh končil větou: „Martin po několika týdnech už nikdy nepřišel do školy.“ Vymyšlený příběh žáci sepiší na papír.</p> <p>Další možné úkoly:</p> <ul style="list-style-type: none"> • namalovat fiktivní postavy Jakuba a Martina • kolem postav napsat pocity (jak se cítí Jakub a jak Martin)
Reflexe	<p>Skupinky vyberou svého zástupce řečníka, který přečte domyšlený příběh. Všichni diskutují výstupy ostatních skupin a zamýšlí se nad správným řešením vzniklých situací.</p> <p>Doplňující otázky k diskusi:</p> <p>Jak obtížné (či lehké) je pro Jakuba chovat se tímto způsobem? Jak obtížné (či lehké) bylo domyslet příběh pro vás? Jak obtížné je pro Martina snášet takový nátlak? Jak by se měl Martin bránit? Jak byste se zachovali vy na jeho místě? Může si za to Martin sám, tím že se na sociálních sítích chlubil?</p> <p>Lektor žákům vysvětlí, že obhajoba typu „může si za to sám“ nic neznamená a nedává to nikomu právo šikanovat.</p> <p>Lektor žákům může dočíst originální smyšlený příběh (Příloha č. 6).</p> <p>Závěrem diskuse je sdělení, že pro člověka je mnohem jednodušší někomu ubližovat než se sám ubližování bránit. Jakékoliv agresivní chování není v pořádku a není beztrestné.</p>

Skutečný příběh Marie 6. – 7. třída

Název aktivity	Skutečný příběh Marie
Věk	6. – 7. třída
Cíl	Žáci pochopí, jakým postupem se kyberšikana řeší ze strany školy a ze strany rodiče a že může být i velmi závažným problémem.
Časová náročnost	30 minut
Aktivita	Žáky rozdělíme do skupinek (maximálně 4 žáci) nebo pracují samostatně. Lektor čte příběh a pokládá otázky (Příloha č. 7). Úkolem žáků je odpovědi na otázky zapsat na papír.
Reflexe	<p>Skupinky postupně prezentují své odpovědi. Všichni diskutují odpovědi ostatních skupin a zamýšlí se nad správným řešením.</p> <p>Příběh vychází ze skutečného příběhu a vyvíjel se následovně:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ředitel školy se o existenci diskusní skupiny dozvěděl, nechal ji zablokovat a potrestal žáky, kteří skupinu založili, sníženou známkou z chování. • Nezávisle na postupu ředitele se na Facebook podívala maminka Marie. Nalezla diskusní skupinu, navštívila ji, vytiskla komunikaci mezi žáky a oznámila věc policii. • Policie zahájila vyšetřování – podezření ze spáchání trestného činu (vražda ve stádiu plánování). Výsledky žáků odhalily, že své výhrůžky nemysleli vážně. • Věc byla vyhodnocena jako přestupek. <p>Lektor žáky poučí o řešení kyberšikany ze strany školy (co škola může a co nemůže) a ze strany rodiče. Lektor může žáky informovat o právním pohledu na kyberšikanu a možné tresty osob do 15 let.</p> <p>Závěrem diskuse je sdělení, že oběť kyberšikany často nedokáže rozlišit, zda své urážky a výhrůžky myslíme vážně nebo ne.</p>

Otázky 7. – 9. třída

Název aktivity	Otázky
Věk	7. – 9. třída
Cíl	Žáci rozpoznají různé podoby kyberšikany.
Časová náročnost	10 – 15 minut
Aktivita	<p>Lektor popisuje situace. Žáci se rozhodují, zda se jedná o kyberšikanu nebo ne. Kdo si myslí že ANO, stoupne si k oknu, a kdo si myslí že NE, stoupne si ke dveřím. Po každé otázce vyzve lektor žáky, aby odůvodnili svou odpověď a vysvětlí, jak je to správně.</p> <p>Otázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kamarád ti jednou pošle SMS zprávu: “Do školy už se nevracej, hajzle.” Nic víc neudělá. NE, udělal to pouze jednou Zjistíš, že na Instagramu máš svůj falešný profil, který je plný směšných fotografií a příspěvků. Všem ostatním to přijde vtipné, ale ty máš z toho špatný pocit a nelíbí se ti to. ANO Někdo tě tajně svým mobilním telefonem vyfotí, jak sedíš na záchodě. Fotku upraví a rozešle zbytku třídy. ANO Cizí člověk napsal na tvůj profil: “Nesnáším tě!”. NE, nepoužil nadávky, lidé mají právo vyjadřovat i negativní názory. Spolužáci tě vyhodili z třídního chatu na Messengeru a odmítají tě přidat zpátky. ANO Přijde ti zpráva: “Pošli sem úkol z matiky, jinak tu tvoji nahou fotečku uvidí celá třída, buzno.” ANO Kamarád ti na profil napíše: „Tohle je největší prase a dobytek co znám! SMAJLÍK“ NE, nejde o kyberšikanu, ale o škádlení. Kamarádi mohou použít i vulgární výrazy, ale přesto je nevnímají jako ponižující a ubližující – vzájemné síly jsou vyrovnány. Tvůj kamarád bez tvého svolení používá tvůj STEAM účet (účet na hry) a záměrně ti zde kazí score. ANO <ul style="list-style-type: none"> Kamarád tě ve škole urazil, a proto jsi se rozhodl/a pomstít. Tajně jsi ho ve škole vyfotil/a a začal/a jsi jeho fotografii rozšiřovat internetem s doprovodným komentářem, že je homosexuál. ANO
Reflexe	Diskuse o tom, co je šikana (projev agrese, opakovaně, dlouhodobě, disrespekt, špatné pocity, cílem je ublížit, ohrožit a zastrašit, síly jsou nevyrovnané, není myšlena z legrace) a co kyberšikana (přes digitální technologie).

Bonzák hrdina 7. – 9. třída

Název aktivity	Bonzák hrdina
Věk	7. – 9. třída
Cíl	Žáci si vyzkouší požádat o pomoc a svěřit se s problémem. Pochopí rozdíl mezi „bonzáctvím“ a žádostí o pomoc.
Časová náročnost	30 – 40 minut
Aktivita	<p>Žáky rozdělíme do dvojic a každému z nich přiřadíme roli (Příloha č. 8). Konkrétní zápletky a role je dobré každému z žáků napsat na papírek. Jejich úkole je ve dvojici sehrát mini-scénku.</p> <p>Příklad 1: Zápletka č. 1 je téma scény. Jeden z žáků hraje svědka šikany, druhý žák hraje učitele, který reaguje špatně, tj. tak, jak by určitě neměl (neposlouchá žáka, nebere ho vážně...).</p> <p>Příklad 2: Zápletka č. 3 je téma scény. Jeden z žáků hraje oběť šikany, druhý žák hraje operátora linky bezpečí, který reaguje správně, tj. tak jak by určitě měl (poslouchá, bere situaci vážně...).</p>
Reflexe	<p>Každá dvojice předvede svoji scénku před zbytkem třídy. Žáci popíší, co se ve scéně odehrávalo a zda by to takto mohlo fungovat i ve skutečnosti.</p> <p>Doplňující otázky k diskusi:</p> <p>Oběti: Jak vám bylo příjemné vysvětlovat někomu své problémy a žádat ho o pomoc? Jak by vám to bylo příjemné ve skutečnosti? Je těžké požádat o pomoc? Proč je důležité mít někoho komu mohu důvěřovat? Proč je důležité říct si o pomoc, když to potřebuji?</p> <p>Svědci: Připadal si někdo jako „bonzák“? Jaký je rozdíl mezi „bonzáctvím“ a žádostí o pomoc? Proč je důležité mít někoho komu mohu důvěřovat? Proč je důležité říct si o pomoc, když vím že to někdo potřebuje?</p> <p>„Dospělí“: Bylo těžké vyslechnout druhou stranu a poradit co má v takové situaci dělat? Jak těžké to může být pro učitele nebo rodiče? Jak mohu přimět dospělého, aby mě poslouchal a bral mojí situaci vážně? Co můžu dělat, pokud mě dospělí odmítá poslouchat?</p> <p>Závěrem diskuse je sdělení, že není lehké požádat o pomoc, ale že pokud se tak nestane, situace se velmi pravděpodobně nezlepší. Svědek má velkou moc, protože je pro mě jednodušší požádat o pomoc než pro oběť. Svěřit se je hrdinský čin.</p>

Panelová diskuze 8. – 9. třída

Název aktivity	Panelová diskuze
Věk	8. – 9. třída
Cíl	Žáci si vyzkouší své argumentační dovednosti a ujasní si hranici mezi svými právy na internetu a právy ostatních uživatelů.
Časová náročnost	20 minut
Aktivita	<p>Žáky rozdělíme do skupinek ideálně po 3 žácích. Skupinek musí být sudý počet a maximálně jich musí být 8 (celkem jsou 4 výroky), tak abychom mohli skupinky rozdělit do párů, kdy jedna skupinka bude výrok (viz příloha) obhajovat a druhá se ho bude snažit vyvrátit. Každý pár (dvojice) skupinek dostane jiný výrok, každý pár může také dostat více výroků. Například máme 15 žáků: uděláme 6 skupinek – 3 x 3 žáci + 3 x 2 žáci nebo 4 skupinky – 3 x 4 žáci a 1 x 3 žáci. Následně necháme skupinkám čas na přípravu argumentů.</p> <p>Diskuze probíhá tak, že skupinky, které mají stejný výrok (jedna obhazuje, druhá vyvrací) posadíme naproti sobě. Ostatní sedí vedle a poslouchají. Každá ze skupinek má 30 vteřin na argumentaci a nikdo jiný nesmí do jejich prostoru zasahovat (ani lektor). Následuje druhé kolo, kdy se může každá ze skupinek vyjádřit k argumentům druhé skupinky a znovu se pokusit je přesvědčit o svém názoru. Tedy celkem proběhne 4 x 30 vteřin. Následuje další výrok – jiný dvojce skupinek. V průběhu aktivity se lektori nevyjadřují k tomu, co si o výrocích myslí.</p>
Reflexe	<p>Reflexe: Lektori projdou postupně všechny výroky a vyjádří se k nim. Pokud nebyl nějaký z výroku diskutován skupinky, pobavíme se o něm nyní.</p> <p>Co si skutečně myslíte o tomto výroku?</p> <p>Museli jste obhajovat názor, se kterým nesouhlasíte? Jaké to bylo?</p>

Druhy šikany 8. – 9. třída

Název aktivity	Druhy šikany
Věk	8. – 9. třída
Cíl	Žáci rozpoznají různé druhy kyberšikany.
Časová náročnost	20 minut
Aktivita	<p>Uprostřed kruhu leží papír, na kterém jsou nadepsány troj-kombinace druhů šikany. Žáky rozdělíme do dvojic, maximálně trojic, a rozdáme jim papírky s příklady šikany (ničení věcí, ignorování, ...). Jejich úkolem je rozpoznat o jakou troj-kombinaci druhů šikany se jedná a svůj tip přiřadit na papír.</p> <p>Troj-kombinace druhů šikany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fyzická + aktivní + přímá = fyzické napadení • fyzická + pasivní + přímá = přidržování při fyzickém napadení • fyzická + aktivní + nepřímá = ničení věcí • fyzická + pasivní + nepřímá = bránění vstoupit dovnitř • psychická + aktivní + přímá = nadávání, urážení • psychická + pasivní + přímá = ignorování • psychická + aktivní + nepřímá = pomlouvání
Reflexe	<p>Otázky k diskusi: Proč jste zvolili tuto troj-kombinaci? O jaké jiné variantě jste ještě uvažovali? Překvapilo vás u některého z chování, že i toto se považuje za šikanu? Myslíte, že nepřímé a pasivní formy šikany se trestají stejně jako ty aktivní a přímé? (záleží na situaci a závažnosti, ale ano, je to možné)</p> <p>Lektor opraví všechna chybná přiřazení.</p>

Upevnění tematického celku 9. třída

Název aktivity	Upevnění tematického celku
Věk	9. třída
Cíl	Žáci si téma kyberšikana ucelí a upevní.
Časová náročnost	20 – 30 minut
Aktivita	<p>Aktivitu není vhodné zařadit do 4 hod. programu, protože je velmi podobná skupinové práci.</p> <p>Po třídě jsou rozmístěné velké papíry s tématy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. definice a druhy šikany 2. definice a druhy kyberšikany 3. hranice mezi škádlením a šikanou 4. následky na oběti 5. řešení kyberšikany 6. komu se lze svěřit 7. pohled práva 8. tresty dětí (do 15 let) 9. tresty mladistvých (15 – 18 let) <p>Žáci chodí po třídě a na papíry zapisují všechny informace, které znají. Neopakují se po svých spolužácích a snaží se zachovat myšlenkovou strukturu. Lektoři průběžně kontrolují obsah na papírech a snaží se žáky motivovat ke konstruktivní práci.</p> <p>Pro zjednodušení může lektor žákům předložit kartičky s pojmy, které slouží jako záchytné body ke správným odpovědím.</p>
Reflexe	<p>Mají-li žáci hotovo, papíry s tématy se položí doprostřed kruhu a dobrovolníci prezentují výslednou práci.</p> <p>Každé z témat se diskutuje samostatně. Žáci vysvětlují body, které na papír napsali. Lektor doplňuje chybějící informace.</p>

Grafický plakát – 4. hodina

Název aktivity	Grafický plakát
Věk	5. – 9. třída
Cíl	Žáci si téma kyberšikana ucelí a upevní.
Časová náročnost	30 minut
Aktivita	Žáky rozdělíme do skupinek (maximálně 4 žáci). Jejich úkolem je vypracovat plakát o velikosti A4 na téma programu. Plakát může být zpracován formou obrázku, letáku, komiksu anebo koláže, může být více i méně informační, může se zaměřit na téma obecně nebo na jedno konkrétní podtéma. Jako inspirace můžeme žákům ukázat již vytvořená díla (Příloha č. 11).
Reflexe	Mají-li žáci hotovo, necháme je prohlédnout si výtvořů ostatních skupinek. Výsledné plakáty předají lektori po programu přítomnému učiteli, který je může vystavit ve třídě nebo na chodbě školy.

Licence

Toto dílo – Metodická příručka Kyberšikana je licencováno pod licencí Creative Commons Uveďte původ- Zachovejte licenci 4.0. Autorem je Lukáš Havelka.

Licenční podmínky navštivte na adrese <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.cs>.

